

การพัฒนาคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักรัฐกิจไทย
Development of Ethical Characteristics
of Thai Public Officials

¹สถาพร วิชัยรัมย์ และ ²ภัทรพล ทศมาศ
¹Sathaporn Vichairum and ²Pattarapon Tossamad

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ประเทศไทย
Buriram Rajabhat University, Thailand

¹Sathaporn_v@gmail.com

Received September 9, 2019; Revised October 20, 2019; Accepted December 18, 2019

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักรัฐกิจไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่จะอธิบายคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักรัฐกิจไทย ที่จะต้องมีลักษณะด้านภูมิรู้ ภูมิธรรมและภูมิฐาน ที่จะเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นคนที่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังจะต้องมีคุณลักษณะที่จะต้องเกี่ยวกับกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในการครองตน ครองคนและการครองงาน ส่วนการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักรัฐกิจไทยนั้น ใช้แนวทางการพัฒนาจากจริยธรรมตามพระพุทธศาสนา พระบรมราชาวาทและค่านิยมเชิงจริยธรรมที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมใช้กระบวนการพัฒนาภายในและภายนอก การพัฒนาภายในเป็นการพัฒนาโดยใช้ปัจจัยด้านการปลูกฝังโดยผู้อื่นและตนเองได้สำรวจตรวจสอบด้วยตนเองและประพฤติปฏิบัติตามคุณลักษณะที่เหมาะสม ส่วนการพัฒนาโดยภายนอกเป็นการอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งในด้านสถานที่ บรรยากาศที่ดี ก่อให้เกิดความสะดวกสบายเหมาะแก่การพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักรัฐกิจไทย

คำสำคัญ : คุณลักษณะเชิงจริยธรรม, นักรัฐกิจ

ABSTRACT

This article titled “Development of Ethical Characteristics of Thai Public Officials” includes the following objectives: to review literature, concepts, theories that explain the ethical characteristics of Thai public officials that need to have knowledge, morality and dignity that will enhance their image to be trustworthy. In addition, the characteristics need to be related to appropriate behavior in self-managing, people-managing and task-managing. As for the ethical development of Thai public officials, development guidelines from ethics in Buddhism, Royal Speech and ethical values in consistent with the constitution of the Kingdom of Thailand have been applied. For ethical development procedures, it has applied internal and external development processes. Internal development is based on stimulating others to self-examine and behave appropriate characteristics. As for external development, it is based on appropriate environments including good location and atmosphere providing convenience and suitability for ethical development of Thai public officials.

Keywords: Ethical Characteristics, Public Officials

บทนำ

องค์การทั้งหลายทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน ย่อมประกอบไปด้วยปัจจัยหลายส่วน ทั้งส่วนด้านคน เงิน วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งกระบวนการและวิธีการ ดำเนินการทั้งหลาย แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ คน เพราะคนมีความแตกต่างจากปัจจัยอื่น ทั้งในด้านการคิดและการกระทำ ซึ่งปัจจัยอื่นๆ ไม่สามารถมีคุณลักษณะเช่นนี้ได้ สิ่งสำคัญอีกประการ คือ องค์การจะเกิดความเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมสลาย ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านคน หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การหรือหน่วยงาน เพราะบุคลากรต่างๆขององค์การนอกจากจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแล้ว ยังจะต้องมีจริยธรรมในจิตใจและพฤติกรรมแห่งความดีงามที่แสดงออกในบทบาทของการดำรงตนเอง ให้อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งการบริหารงานให้เกิดคุณภาพอีกด้วย คุณลักษณะด้านจริยธรรมจึงเป็นไปในลักษณะ การครองตน การครองคน และการครองงาน เพราะลักษณะจริยธรรมเป็นมโนสำนึกของความดีงามของจิตใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมจึงมักเป็นบุคคลที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพของบุคคลในทุกสาขาอาชีพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอันจะทำให้นักรัฐกิจได้ตระหนักถึงคุณประโยชน์ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการการมีคุณธรรมจริยธรรม

บทความเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักรัฐกิจไทยนี้ ผู้เขียนต้องการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักรัฐกิจหรือเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมุ่งศึกษาประเด็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมทางจริยธรรมในด้านการครองตน ครองคนและการครองงานและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของนักรัฐกิจไทย ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางที่นักรัฐกิจไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณลักษณะเชิงจริยธรรมด้านส่วนตัว คุณลักษณะเชิงจริยธรรมในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ทั้งกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งประชาชนผู้มารับบริการ และประการสุดท้ายคือคุณลักษณะเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

ทฤษฎีจริยธรรมของนักรัฐกิจ

เมื่อก้าวถึงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนักรัฐกิจแล้วจะถูกจัดวางในรูปแบบ “ประมวล” แนวทางการปฏิบัติที่ได้ถูกประมวลขึ้นนั้นได้แก่ ชุดรูปแบบค่านิยมที่สร้างสรรค์ เช่น ความซื่อสัตย์ เสียสละ จิตสำนึกการบริการที่ดี เป็นต้น (อัมพร อารังลักษณ์ หทัยชนก ศิริวิวัฒนกุลและกัลยา แซ่ตั้ง, 2556: 182) ทั้งนี้จริยธรรมจะมีฐานคติทฤษฎีทางจริยธรรมที่แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 2-18)

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทฤษฎีที่เน้นเรื่องผลลัพธ์หรืออรรถประโยชน์ (Result/Utility Theories) แนวคิดทฤษฎีกลุ่มนี้มองว่า นักรัฐกิจ ข้าราชการ พนักงาน หรือนักรัฐกิจที่มีจริยธรรม คือ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดผลดี และมีอรรถประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งถ้าคนหรือหน่วยงานดำเนินกิจการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่คนส่วนใหญ่แล้ว ย่อมถือว่ามีจริยธรรม เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มทฤษฎีที่เน้นความสัมพันธ์ (Relationship Theories) ทฤษฎีกลุ่มนี้พิจารณาว่า ผู้ที่มีจริยธรรม คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มคนอย่างน้อย 4 กลุ่มด้วยกัน คือ ความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มคนระดับเดียวกัน ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาและที่สำคัญที่สุดคือความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าหรือประชาชน เช่น ทฤษฎีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งเชื่อว่าการดำเนินการใดๆจะต้องพยายามเอาใจเขามาใส่ใจเรา หากไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นมาทำร้ายเรา เราจะต้องไม่ทำร้ายผู้อื่น เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 กลุ่มทฤษฎีที่เน้นกฎหรือคำมั่นสัญญา (Rule/Promise Theories) ทฤษฎีกลุ่มนี้มองว่า ผู้ที่มีจริยธรรม คือ ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ แบบแผน สัญญาและคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น เช่น ทฤษฎีสัญญาประชาคม คือ เชื่อว่าการดำเนินงานของบริษัท

และลูกค้า เปรียบเสมือนทั้งสองฝ่ายมาทำสัญญาต่อกันว่าแต่ละฝ่ายมีสิทธิและหน้าที่ตลอดจนพันธกรณีต่อกันอย่างไร เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 กลุ่มทฤษฎีที่เน้นวิธีการและขั้นตอน (Means Theories) แนวคิดของกลุ่มทฤษฎีนี้ มองว่าผู้ที่มีจริยธรรม คือ ผู้ที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการที่ผู้นำทางศาสนาหรือพระผู้เป็นเจ้าของได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เห็นว่าการดำเนินการ จะต้องมีการกำหนดขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรในองค์กรได้นำไปปฏิบัติ

คุณลักษณะเชิงจริยธรรมของนักธุรกิจ

นักธุรกิจหรือนักรัฐประศาสนศาสตร์จะทำหน้าที่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ถ้ามีลักษณะสามประการ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน ทุติยปาปนิกสูตร (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549 : 38-40) ดังนี้

1. จักขุมา หมายถึง เป็นผู้ที่มีปัญญามองการณ์ไกล เช่น ถ้าเป็นพ่อค้าหรือนักธุรกิจ ต้องรู้ว่าซื้อสินค้าที่ไหน ราคาเป็นอย่างไร นำไปขายที่ไหนถึงจะขายได้กำไร ในสมัยนี้ต้องรู้ว่าหุ้นจะขึ้นหรือจะลง แต่ถ้าเป็นนักธุรกิจทั่วไป ต้องสามารถวางแผนและฉลาดในการใช้คน คุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceptual Skill คือ ความชำนาญในการใช้ความคิด

2. วิรุโรร หมายถึง เป็นผู้สามารถจัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น พ่อค้าเพชรจะต้องดูออกกว่าเป็นเพชรแท้หรือเพชรเทียม แพทย์หัวหน้าคณะผ่าตัดต้องเชี่ยวชาญการผ่าตัด คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิค

3. นิสสยสัมปนโน หมายถึง เป็นผู้มีความสามารถพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้ เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น พ่อค้าเดินทางไปค้าขายต่างเมือง ก็มีพ่อค้าในเมืองนั้นๆ ให้ที่พักอาศัยหรือให้กู้ยืมเงิน เพราะมีเครดิตดี นักธุรกิจที่ดีต้องผูกใจคนไว้ด้วย คุณลักษณะที่สามนี้มีความสำคัญมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อนขึ้นที่สูงไม่ได้” ข้อนี้ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะทั้งสามประการ ดังกล่าว มีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกัน นั้นขึ้นอยู่กับระดับตำแหน่งงานของนักธุรกิจ ถ้าเป็นนักธุรกิจซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ที่ต้องรับผิดชอบในการวางแผนและควบคุมคนจำนวนมาก คุณลักษณะข้อที่ 1 และข้อที่ 3 จะสำคัญมาก ส่วนข้อที่ 2 มีความสำคัญน้อย เพราะเขาสามารถใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านได้

นอกจากนี้ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549 : 47-74) ยังได้อธิบายถึง นักธุรกิจที่มีบทบาทด้านการเป็นผู้นำ ที่สามารถนำพาให้คนอื่นกระทำการในทิศทางที่

กำหนดเป้าหมายไว้และจะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกให้ช่วยทำงาน เพราะการบริหารคือศิลปะการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นและคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นคุณลักษณะนักธุรกิจได้แก่ พละ 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญญาพละ กำลังแห่งความรู้ คือ ความรอบรู้ในงานในหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้อง รู้ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหา รวมทั้งการรู้วิธีในการแก้ไขปัญหา โดยสรุปแล้ว นักธุรกิจต้องทำหน้าที่ในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ดังนั้นเขาต้องมีความรู้เกี่ยวกับตนเอง คนอื่นและงานในความรับผิดชอบ นั่นคือนักธุรกิจต้องมีความรู้ 3 เรื่อง ได้แก่เรื่อง รู้ตน รู้คน และรู้งาน

รู้ตน หมายความว่า นักธุรกิจต้องรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง การรู้จักจุดเด่นก็เพื่อทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง

รู้คน หมายความว่า ความรอบรู้เกี่ยวกับคนร่วมงาน นักธุรกิจต้องรู้ว่าใครมีความสามารถด้านใด เพื่อจะได้ใช้คนให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนั้นนักธุรกิจต้องรู้จักจริต (ความประพฤติจนเคยชินจนเป็นนิสัย) ของคนร่วมงาน เพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสมกับจริตของเขา

รู้งาน หมายความว่า ความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนบรรจุบุคลากร อำนาจการ และติดตามประเมินผล ความรู้เรื่องงานมี 2 ลักษณะ คือ รู้เท่าและรู้ทัน “รู้เท่า” คือความรอบรู้เกี่ยวกับงานว่ามีขั้นตอนอย่างไร และมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ อย่างไรและยังหมายถึงความรู้เท่าถึงเหตุการณ์ ในเมื่อเห็นเหตุแล้ว คาดว่าผลอะไรจะตามมา แล้วเตรียมการป้องกันเอาไว้และ “รู้ทัน” คือความรู้เท่าทันสถานการณ์ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี หรือมีความสามารถในการบริหารในภาวะวิกฤติหรือบริหารความเสี่ยงได้ดี ทั้ง 2 ลักษณะนี้ จึงมีลักษณะที่ว่า รู้เท่าเอาไว้กัน รู้ทันเอาไว้แก้

2. วิริยะพละ กำลังความเพียร กล่าวคือ กำลังความเพียรหรือความขยัน คนที่มีความขยันต้องมีกำลังใจที่แกร่งกล้าเข้มแข็ง แสดงให้เห็นว่า กำลังใจต้องมากเท่ากับกำลังปัญญาเสมอ เพราะคนมีกำลังใจหากแต่ขาดกำลังปัญญา จะเป็นคนบ้าบิ่น คนมีกำลังปัญญาแต่ขาดกำลังใจจะเป็นคนขลาด คนที่มีกำลังใจและกำลังปัญญาจึงเป็นคนกล้าหาญ นักธุรกิจที่มีกำลังปัญญาแต่ขาดกำลังใจ มักถือนโยบายหลบภัย หนีปัญหา นักธุรกิจที่ดีต้องเป็นคนรอบคอบและกล้าตัดสินใจ ไม่กลัวความยากลำบากที่รอคอยอยู่เบื้องหน้า เพราะผู้ทำการใหญ่ ย่อมต้องเจออุปสรรค เหมือนต้นไม้สูงใหญ่มักจะเจอลมแรง ถ้าขยันทำงานยากๆ ความชำนาญก็ตามมา คนที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก จะฉลาดและแกร่งขึ้น โดยทั่วไปแล้ว ความขยันมีลักษณะ 2 ประเภท คือ

2.1 สสังขาริกวิริยะ หมายถึง ความขยันที่ต้องมีคนอื่นปลุกใจหรือมีสถานการณ์บีบบังคับ ถ้าไม่มีคนปลุกหรือบีบบังคับ บางคนก็หมดกำลังใจและไม่ยอมทำอะไรต่อไป

2.2 อสังขาริกวิริยะ หมายถึง ความขยันที่เกิดจากการปลุกใจตนเอง แม้คนอื่นจะหมดกำลังใจ ล้มเลิกการทำงานไปแล้ว คนที่ปลุกใจตนเองจะลุกขึ้นสู้ต่อไปได้ นักรัฐกิจจะต้องมีอสังขาริกวิริยะ คือไม่ยอมแพ้ง่ายๆ เมื่อเผชิญอุปสรรค เขาต้องปลุกตนเองและปลุกใจผู้อื่นให้ทำงานต่อไป

3. อนุวัชชพละ หมายถึง กำลังแห่งการงานที่ไม่มีโทษ หรือข้อเสียหาย กล่าวคือ นักรัฐกิจต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีชีวิตที่ต่างพร้อยอันเกิดจากการงานที่ผิดพลาดหรือเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือเพราะต่างพร้อยด้วยการดำรงชีวิตที่ผิดพลาด เช่น การเกี่ยวข้องกบอบายมุขต่างๆ เป็นต้น นักรัฐกิจหลายคนเสียนาคเพราะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข นักรัฐกิจที่ประพฤติดนปอดจากอบายมุข จะไม่มีรูปร่างและรอยตำหนิในชีวิต และไม่มี ความจำเป็นที่จะประพฤติทุจริต คอรัปชั่น เมื่อตนเองเป็นคนซื่อสัตย์ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพยำเกรงเพื่อนร่วมงานและสามารถควบคุมผู้อื่นให้ปฏิบัติงานอย่างสุจริตได้อีกด้วย

4. สังคหพละ กำลังแห่งการสงเคราะห์ นักรัฐกิจต้องมีการสงเคราะห์หรือมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน หรือกับประชาชนทั่วไป ถ้านักรัฐกิจมีความบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ก็จะไม่มีคนช่วยทำงาน เมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักรัฐกิจที่ดีไม่ได้ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้เรียกว่า สังคหัตถุ หมายถึง วิธีผูกใจคน พระองค์ตรัสว่า รถม้าแล่นไปได้เพราะมีลิมสลักคอยตริงส่วนประกอบต่างๆ ของรถม้าเข้าด้วยกันฉันใด คนในสังคมก็ฉันนั้น คือ ทำหน้าที่เป็นกาวใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ลิมสลักดังกล่าวคือ สังคหัตถุ

นักรัฐกิจจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ ถ้ามีสังคหัตถุ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ทาน (การให้) 2) ปิยวาจา (การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน ก่อให้เกิดความรัก) 3) อัตถจริยา (การประพฤติดนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและ 4) สมานัตตดา (การวางตนสม่าเสมอหรือพอดี)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่า นอกจากหลักทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในทศปิปาปนิคสูตรและพละ 4 ประการ ดังกล่าวแล้ว ยังมีคุณลักษณะนักรัฐกิจที่ดีซึ่ง ปรีชา ช้างขวัญยืน (2557 : 208-212) ได้ยกหลักธรรมราชา คือธรรมสำหรับนักปกครอง นักบริหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับที่จะต้องถือหลักคุณวุฒิและคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ หลักธรรมราชาแม้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่เป็นหลักธรรมที่สามารถปรับใช้ได้ในทุกระบอบการปกครอง เพราะเจตนาในการปกครองไม่ว่าจะเป็นระบอบใดล้วนแต่ต้องการผู้มีธรรมในการปกครองทั้งสิ้น ลักษณะของนักรัฐกิจที่ดี มีดังนี้

1. นักรัฐกิจ ต้องมีความรู้ สมัยโบราณคือ รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ศิลปะวิทยาการ ศิลปะศาสตร์ 18 ประการและพระเวท ในศาสนาพุทธ คือ รัฐประติรูปภูมิ รู้คัมภีร์ต่างๆ ส่วนในสมัยปัจจุบันก็ต้องรอบรู้ในวิชาต่างๆที่จำเป็นแก่การเข้าใจสภาพการณ์ของโลก และใช้ความรู้นั้นในการแก้ปัญหาของประชาชนและของรัฐ

2. นักรัฐกิจต้องเป็นคนดี คือ ปกครองตนได้ก่อนจึงจะปกครองผู้อื่น ธรรมราชาตามความคิดไทยเป็นคนดีโดยการถือศีล 5 ศีล 8 ทำตามหลักราชธรรมและอรรถศาสตร์ ละอบายมุข และควบคุมอารมณ์ของตนเป็นหลักในการควบคุมตนให้เป็นคนดี

3. นักรัฐกิจจะต้องอุทิศตน คือ เสียสละตนเพื่อผู้อื่น ต้องลำบากกว่าคนธรรมดา ต้องเหน็ดเหนื่อยกว่าคนธรรมดา ไม่ทอดธุระ ไม่ทิ้งเวลาว่างโดยเปล่าประโยชน์ ทำงานมากจนแทบไม่มีเวลาสนุกสนานบันเทิง การทำงานของนักรัฐกิจจึงเป็นการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน

4. นักรัฐกิจที่ดีจะต้องเป็นคนงาม คือ ต้องเป็นคนควบคุมอารมณ์ได้ ไม่โกรธง่าย ไม่ก้าวร้าว ไม่หยาบคาย มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักมองโลกและมองผู้อื่นในแง่ดี มีจิตใจสม่ำเสมอมั่นคง และไตร่ตรองโดยรอบคอบในทุกสถานการณ์

5. นักรัฐกิจต้องส่งเสริมความดีงาม ความดีงามเป็นจุดหมายสำคัญของคนดี ในแง่พุทธศาสนาความดีงามเกิดขึ้นได้ด้วยการส่งเสริมให้คนทำความดี ละกิเลสต่างๆจุดมุ่งหมายของรัฐต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทำความดี โดยอำนวยความสะดวกและให้ความรู้และความเข้าใจ ธรรมราชาจึงต้องส่งเสริมศีลธรรมให้เกิดในบ้านในเมือง

6. นักรัฐกิจต้องสร้าง และแผ่ความร่มเย็นเป็นสุข คือพิพากษาคดีต่างๆโดยเป็นธรรม คนผิดต้องถูกลงโทษ คนดีต้องได้รางวัล ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิตมั่นใจว่าจะไม่ถูกผู้ใดรังแกและไม่ถูกอำนาจรัฐรังแก นี่คือการร่มเย็นเป็นสุข ความร่มเย็นเป็นสุขนี้นักรัฐกิจต้องแผ่ไปสู่คนทุกหมู่เหล่า

7. หลักการมีความห่วงใยใกล้ชิดประชาชน คุณลักษณะข้อนี้กฎในราชธรรม คือ นักรัฐกิจต้องไปในที่ต่างๆ จุดประสงค์คือเพื่อให้ได้ใกล้ชิดและได้เห็นปัญหาของประชาชน เป็นโอกาสที่ประชาชนจะได้แจ้งทุกข์ร้อนต่างๆซึ่งจะได้แก้ไขปัญหาย่างทันที่

ความเป็นธรรมราชานี้ ในความหมายโดยตรงเป็นเรื่องของพระเจ้าแผ่นดิน แต่ในความหมายโดยกว้าง นักรัฐกิจหรือข้าราชการซึ่งดูแลราชการต่างพระเนตรพระกรรณก็ต้องทำหน้าที่ดังกล่าวในฐานะที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แทนพระองค์ แม้ในระบอบที่ไม่มีพระเจ้าแผ่นดิน หัวหน้ารัฐบาลก็ต้องทำหน้าที่นี้หรือแบ่งและมอบหมายให้ข้าราชการอื่นๆทำเป็นส่วนๆ แต่ละฝ่ายแต่ละส่วนก็ต้องนำเอาคุณลักษณะของธรรมราชาไปใช้ นอกเหนือจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่านักรัฐกิจหรือผู้นำองค์กรก็สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมราชาในการบริหารองค์การให้ให้เกิดประสิทธิภาพได้เช่นเดียวกัน

ประทวน บุญรักษา (2559 : อ้างในสถาพร วิชัยรัมย์, 2559: 62-63) ได้อธิบายคุณลักษณะของนักรัฐกิจซึ่งมีความสอดคล้องกับทัศนะทางศาสนาว่า นักรัฐกิจนอกจากจะต้องมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น มีภาวะผู้นำ เป็นผู้ปกครองที่ดีมีความเชี่ยวชาญและอื่นๆ อีกมากแล้ว ยังต้องมีคุณลักษณะอื่นๆ อีก ดังต่อไปนี้

1. ภูมิรัฐ เป็นผู้ที่มีความรู้ในหลักวิชาการศาสตร์แขนงต่างๆที่จะสามารถนำมาใช้ในการทำงาน ลักษณะความรู้ประกอบด้วย

1.1 มีความรอบรู้ในองค์ความรู้ที่ใช้ในวิชาชีพ เช่น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเทคนิคการบริหารในสภาวะการณ์ต่างๆ

1.2 มีองค์ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในงานขององค์การ

1.3 มีความรู้ในวิชาการ เช่น หลักการบริหารในสภาพแวดล้อมต่างๆ หลักจิตวิทยาในการบริหาร เป็นต้น

1.4 มีทักษะในการครองตน ครองคน ครองงาน ครองตนเพื่อสร้างศรัทธา ครองคนเพื่อจูงใจให้ปฏิบัติงาน ครองงานเพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี ไม่มีผิดพลาด

1.5 มีภาวะผู้นำ สามารถจูงใจคนอื่นได้ ตัดสินใจได้ถูกต้อง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีบุคลิกภาพดี มีพฤติกรรมการนำแบบประชาธิปไตย

1.6 มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เป็นการรู้จักจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อจะใช้ปรับตัวของหน่วยงานหรือองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ภูมิธรรม เป็นการบริหารที่มีคุณธรรม จริยธรรม นิตยธรรม ยุติธรรมและมโนธรรม นอกจากนี้ ยังต้องบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ที่ใช้ในการบริหารหน่วยงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของหน่วยงาน ประกอบด้วย หลักนิตยธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

3. ภูมิฐาน ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นฐานของแต่ละคน แต่นักรัฐกิจมืออาชีพแล้วต้องมีความแตกต่างจากนักรัฐกิจทั่วไป คือ บุคลิกภาพที่มีความโดดเด่น สง่างาม โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

3.1 บุคลิกภาพทางกาย เป็นบุคลิกภาพที่สามารถสร้างให้โดดเด่นได้ง่าย ได้แก่ รูปลักษณ์ภายนอกที่ปรากฏแก่สายตาผู้คน ความสะอาดของร่างกายทุกส่วน เป็นความสำคัญอันดับหนึ่งที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษ อันดับต่อมา ได้แก่ การแต่งกายสะอาด สุขภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ นั่นคือบุคลิกภาพภายนอก ส่วนบุคลิกภาพภายใน เป็นบุคลิกภาพที่ผู้อื่นจะรู้ได้ต่อเมื่อได้มีการพบปะสังสรรค์กันเสียก่อน นั่นคือความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ทักษะการพูด ทักษะการคิดและเป็นผู้มีจิตใจอันดีงาม

3.2 บุคลิกภาพทางอารมณ์และจิตวิทยา นักรัฐกิจต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่หุนหันพาดพิงเฉียว ชอบบ่น กล่าวหาผู้ที่เผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ไม่ย่อท้อต่อความ

ยากลำบากมีความเป็นประชาธิปไตย ให้เกียรติผู้อื่น มีจิตใจประกอบด้วยพรหมวิหารและสังคหัตถุ เป็นต้น

3.3 บุคลิกภาพทางสังคม นักรัฐกิจต้องเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาททางสังคมและบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อจะได้วางตนได้ถูกต้องเหมาะสมเป็นที่ต้องตาแก่ผู้พบเห็น

3.4 บุคลิกภาพทางสติปัญญา สติปัญญาเป็นบุคลิกภาพหนึ่งที่มีความสำคัญมากถ้าบุคลิกภาพด้านอื่นๆ ดีทุกอย่าง แต่เมื่อได้พูดคุยแล้วและรู้ว่าเป็นผู้ขาดความรู้ ไม่มีสติปัญญา บุคลิกภาพที่ปรากฏแก่สายตาผู้อื่นนั้น ก็จะลดคุณค่าลงไปทันที บุคลิกภาพด้านนี้จึงต้องได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของนักรัฐกิจหรือนักรัฐประศาสนศาสตร์ทั้งจากทัศนะของนักวิชาการและทัศนะในทางศาสนาจะต้องประกอบด้วย คุณลักษณะภายใน ซึ่งได้แก่ ความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ความดี คือ การเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นและภาระการงานที่รับผิดชอบ ส่วนอีกประการ คือ ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะภายนอก ซึ่งได้แก่ ทักษะความสามารถในการทำงาน รวมทั้งบุคลิกภาพที่ปรากฏต่อผู้อื่น เช่น การแต่งกาย ความมีมารยาทสุภาพเรียบร้อย และทางวาจามีคำพูดที่ไพเราะอ่อนหวานสร้างความรักความสามัคคีในองค์กร เป็นต้น

การพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักรัฐกิจไทย

จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดแก่ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งเป็นภาระที่สำคัญที่เจ้าหน้าที่รัฐองค์การทั้งหลายต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมอันถือได้ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งพระมหาอาจารย์พงษ์ คำตัน (2554 : 33-34) ได้สรุปจาก พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2539 : 244-245) ที่ได้อธิบายถึงการพัฒนามนุษย์ไว้ว่าจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา ทั้ง 3 ด้านเป็นการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์อิงอาศัยเป็นปัจจัยส่งผลต่อกันและต้องพัฒนาไปด้วยกันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรม สำหรับพฤติกรรมที่ดีงาม คือ พฤติกรรมทางกาย วาจา ที่แสดงออกมาภายนอก ซึ่งมีผลต่อตัวเองและผู้อื่น ตามลักษณะที่แสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ความมีวินัย ไม่เบียดเบียน การประกอบสัมมาชีพ การรู้จักประมาณ เป็นต้น เป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนาและช่วยให้ปัญญาเจริญงอกงาม

2. จิตใจ สำหรับจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม ต้องสร้างความศรัทธาเชื่อมั่นในการทำความดี หรือสร้างแรงจูงใจให้ทำความดี บ่มเพาะให้มีจิตใจที่ติงามมั่นคงเข้มแข็ง สามารถควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองได้ในกรณีที่ต้องเผชิญกับสิ่งยั่วยุต่างๆ จากภายนอก

3. ปัญญา เป็นตัวแก้ปัญหา เป็นตัวจัดปรับพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี เป็นตัวนำสู่จุดหมายแห่งอิสรภาพและความสุข ต้องพัฒนาให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ใช้วิธีคิดอย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างถูกต้องบนฐานของปัญญา การพัฒนาปัญญานี้ต้องควบคู่และอิงอาศัยการพัฒนาทั้งพฤติกรรมและจิตใจ

จากหลักการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้น จะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้านและด้านที่สำคัญที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ชี้ให้เห็นเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง คือการฝึกฝนพัฒนาปัญญา คือความรู้ เพราะเมื่อปัญญาได้รับการพัฒนาแล้วตัวปัญญาก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Kohlberg นักวิชาการศึกษาตะวันตกที่เห็นว่า การพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์เป็นรากฐานของการพัฒนาจริยธรรม โดย Kohlberg เชื่อว่าจริยธรรมของมนุษย์มีระดับพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะ เพราะเกิดจากกระบวนการทางปัญญา ซึ่งมีการเรียนรู้มากขึ้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg แม้กระทั่ง Piaget มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการปรับตัวและความสมดุลระหว่างสติปัญญากับสภาวะแวดล้อมที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ พัฒนาการมีความต่อเนื่องและเจริญขึ้นตามวุฒิภาวะ โดยนักการศึกษาทั้งสองเชื่อว่า จริยธรรมของมนุษย์มีการพัฒนาตามวุฒิภาวะ เพราะเกิดจากกระบวนการทางปัญญา

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นการใช้หลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมโดยมีหลักการปฏิบัติที่สำคัญ คือ (ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์, 2542 : 260)

1. การยึดมั่นในความดีหรือคุณงามความดีของสังคม คือ การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่ดีทั้งหลาย เช่น อบายมุขต่างๆ และการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนอื่น เป็นต้น การปฏิบัติด้วยการยึดมั่นอยู่กับความดี ก็คือ การกระทำแต่สิ่งดีงาม ไม่ข้องแวะกับสิ่งไม่ดีทุกอย่าง ทุกประการ

2. ปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่น กล่าวหาญ และอดทน เพราะการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมนั้น นอกจากความเข้าใจอย่างถ่องแท้จนเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาแล้ว ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีและปฏิบัติด้วยความกล้าหาญและความอดทน ใช้หลักการทางสายกลางหรือความพอประมาณ ความเมตตากรุณา และด้วยความยุติธรรมทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง หมายความว่า การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความดีงามนั้นต้องมีสติและสมาธิอยู่ตลอดเวลาความมั่นคงและความเที่ยงตรงในด้านจิตใจและการประพฤติปฏิบัติจึงจะดำรงอยู่ได้

3. ใช้ปัญญาและพัฒนาด้านสติปัญญาในการปฏิบัติ หมายความว่า ผู้ปฏิบัติไม่พอใจเพียงการปฏิบัติ ตามหลักจริยธรรมที่ได้กระทำอยู่ในแต่ละวันเท่านั้น แต่จะต้องใช้สติปัญญา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์ ให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เกี่ยวกับความดีหรือคุณงามความดีต่างๆของสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงคุณงามความดีของตนเอง และยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของตนเองให้มีระดับสูงขึ้นอยู่เสมอ

4. เป้าหมายของการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมคือความสงบสุขยั่งยืนของสังคม หมายความว่า การปฏิบัติตามหลักจริยธรรม มีจุดมุ่งหมายคือ การก่อระบบระเบียบและความมั่นคงยั่งยืนของกลุ่มคนและสังคมโดยรวม ผู้ปฏิบัติที่ยึดมั่นและดำเนินการตามหลักปฏิบัติทั้ง 3 ประการข้างต้น จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้กลุ่ม องค์กร สถาบันและสังคมที่ตนเองดำรงอยู่อย่างมีความสุขยั่งยืนตลอดไป

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ยังได้จัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนตามเงื่อนไขมาตรา 279 และ 280 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2552 เพื่อให้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ สาระสำคัญ คือ การกำหนดให้มีค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม 9 ประการ คือ (เสนีย์ คำสุข, 2555 : 37-38)

1. การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
2. การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
3. การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
4. การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย
5. การให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
6. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้องและไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

7. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้
8. การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. การยึดมั่นในวิชาชีพขององค์การ

ค่านิยมดังกล่าวมา นับได้ว่าเป็นหลักที่เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องนำมาปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างให้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่น่าเคารพนับถือ เป็นแบบอย่างอันดีงามแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและแก่ประชาชนในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐขององค์การและบทบาทสำคัญอีกด้านคือการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชนอีกด้วย

รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของนักรัฐกิจไทย

การพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักรัฐกิจหรือเจ้าหน้าที่รัฐ อาจกระทำได้หลายวิธีและแต่ละวิธีหรือแต่ละรูปแบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของบุคคลและสังคมนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและความสงบสุขของสังคมได้แก่ (ประวัติ พันผาสุก, 2549 : 228-230)

1. การพัฒนาจากบุคคลภายนอกหรือจากองค์กรภายนอก

การพัฒนาจริยธรรมจากภายนอก ได้แก่ การที่หน่วยเหนือหรือผู้บังคับบัญชาระดับเหนือขึ้นไป จัดกิจกรรมขึ้นเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาจริยธรรมให้แก่บุคลากรระดับบริหารรองๆ ลงมา ซึ่งอาจมีกิจกรรมหลายๆอย่างอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1.1 การจัดกิจกรรมฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจ การจัดกิจกรรมดังกล่าวอาจทำให้เฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคลากรทั้งหมดของรัฐ จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อที่จะพัฒนาจริยธรรม คุณภาพชีวิต โดยรวมของบุคลากร โดยการนำเอาหลักธรรมศาสนามาเป็นแนวปฏิบัติ สถานที่ที่อาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมอาจเป็นสถานที่สะอาด สงบร่มเย็น ห่างไกล ความวุ่นวายพอสมควร

1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมจริยธรรม โดยมากจะเน้นในด้านอาคารสถานที่ เช่น การจัดดูแลรักษาความสะอาดบริเวณให้ดูรื่นรมย์ แจ่มใส มีภาพและป้ายคำขวัญ คำคม คติเตือนใจให้ละเว้นความชั่วประพฤติแต่ความดี การสร้างบรรยากาศให้เกิดจิตสำนึกในทางที่ดีงาม

1.3 การรณรงค์จูงใจอาจทำได้โดยจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ชักจูงในโอกาสต่างๆ สร้างความสนใจใฝ่รู้น่าสนใจคนให้กระทำแต่สิ่งที่ดีงาม

1.4 ปฏิบัติการทางวินัยและจรรยา คือ การที่มีการปฏิบัติตามวินัยและจรรยาแห่งวิชาชีพนั้น ๆ อย่างเคร่งครัด ดำเนินการกับผู้ที่กระทำผิดตามควรแก่เหตุ ไม่มีการปล่อยปละละเลยจนหย่อนยาน

1.5 การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง วิธีการนี้ทำได้โดยเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงขึ้นไปหรือผู้ส่งเสริมเองจะต้องปฏิบัติตาม ดำรงตน วางตัว แต่งกาย แสดงออกปฏิบัติที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้มีจริยธรรม เช่น มีความเมตตา กรุณา การให้อภัย มีการช่วยเหลือและไม่ประพฤติตนให้เสื่อมเสียหรือบกพร่องในด้านศีลธรรมจรรยาเสียเอง

1.6 การใช้มนุษยสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงกระทำได้โดยการติดต่อกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคล แสดงความสนใจและให้รู้ว่า เรารู้จักเขาดีในทุกด้าน มีข่าวคราวและเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวข้องและแจ้งให้ทราบทั่วกันในรูปของการแจ้งทางวาจาหรือแจ้งทางหนังสือข่าวหรือประกาศขององค์การ

2. การให้ปฏิบัติด้วยตนเอง (วิธีพัฒนาในลักษณะภายใน)

การให้ปฏิบัติด้วยตนเอง หมายถึง การพัฒนาที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐได้เรียนรู้และเข้าใจหลักจริยธรรมต่างๆได้อย่างถูกต้องมีความซาบซึ้งและเต็มใจที่จะปฏิบัติด้วยความดีต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งการที่จะเกิดความซาบซึ้งได้นั้นทำได้หลายวิธี เช่น

2.1 การศึกษาด้วยตนเอง การเสนอหรือชี้แนะให้ไปอ่านไปศึกษาหลักธรรมะของศาสนาที่ตนถนัดหรือถนัดเลื่อมใส ศึกษาผลงานและหลักวิชาการต่างๆที่เป็น

วิทยาศาสตร์ ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่างๆ ตามความสนใจ และเวลาที่จะอำนวยให้

2.2 การศึกษาจากผู้รู้ กระทำโดยการสนทนากับผู้ทรงคุณความรู้ การปรึกษาหารือ การขอคำอธิบายเพิ่มเติม หรือการสร้างโอกาสในการเรียนรู้หลักธรรมจาก พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ หรือศึกษาจากหนังสือธรรมะจากผู้รู้ต่างๆ

2.3 การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ บุคคลนั้นหรือบุคลากร ทั้งหลายในองค์กรนั้นก็จะต้องเพียรพยายามปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างเต็ม ความสามารถ ปฏิบัติงานด้วยความมีสติ ระวังความโกรธ ความโลภความเกียติ ความกลัว หรืออารมณ์ต่างๆอย่าให้มีเกิดขึ้น ตั้งใจฝึกสมาธิ ปฏิบัติการทำบุญ บำเพ็ญกุศล ช่วยงาน สาธารณประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น เหล่านี้เป็นต้น

3. การส่งเสริมโดยเลือกยึดหลักจริยธรรมที่เหมาะสม

การเลือกจริยธรรมที่เหมาะสมนั้นมักจะมีคำถามตามมาเสมอว่า จริยธรรมอะไรที่เหมาะสมหรือที่ควรปฏิบัติ และบุคคลหนึ่งควรจะยึดถือ ในประเด็นนี้จะเป็นคำถามที่ค่อนข้าง เป็นนามธรรมและตอบยาก ผู้นำในการส่งเสริมหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาจะต้อง ช่วยให้ข้อมูลหรือรายละเอียดต่างๆ ที่ดีและเป็นไปได้ด้วยกลยุทธ์หลายๆ วิธี แล้วให้เจ้าหน้าที่ รัฐไปพิจารณาเลือกตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งแนวทางในการที่จะช่วยในการพิจารณาก่อนตัดสินใจ นั้นอาจเลือกในเรื่องต่อไปนี้ (โกสินทร์ รัชสยาพันธ์, 2530 : 89)

3.1 เลือกจริยธรรมที่มีความสำคัญสูงกว่า เช่น ความกตัญญูต่อสังคมหรือ ประเทศชาติควรเลือกก่อนการกตัญญูต่อตัวบุคคล

3.2 เลือกจริยธรรมที่ให้ผลยาวนานยั่งยืนกว่า ส่งผลกว้างไกลกว่า

3.3 เลือกจริยธรรมที่ส่งผลต่ออนาคตก่อนจริยธรรมที่มีผลต่อปัจจุบัน หรือมี ผลทันทีทันใด

3.4 เลือกจริยธรรมที่ส่งผลต่อคนหมู่มากหรือสังคมส่วนใหญ่ก่อนจริยธรรม ที่ส่งผลต่อคนส่วนน้อย หรือสังคมส่วนน้อย

3.5 เลือกจริยธรรมที่ส่งผลต่อผู้อื่นก่อนเลือกจริยธรรมที่ส่งผลต่อตัวเอง

3.6 เลือกสิ่งที่เหมาะสมแล้วทำให้ภูมิใจ สุขใจกว่าเลือกสิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่ง วัตถุสิ่งของภายนอก

การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม ตามนัยดังกล่าว อาจดำเนินการได้หลายทาง ได้แก่ การปลูกฝังและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับด้านเศรษฐกิจ ด้วยกิจกรรมและ โครงการที่หลากหลาย

ประโยชน์ของการส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมของนักธุรกิจไทย

การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการซึ่งผู้เขียนสามารถได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของจริยธรรมและคิดหาวิธีการที่จะได้ผู้ร่วมงานไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นบุคคลที่มีจริยธรรม เป็นคนที่มีเหตุผล อดทนเสียสละ ซื่อสัตย์ยุติธรรม รู้จักแยกแยะว่าอะไรผิดอะไรถูก แล้วเลือกสิ่ง ที่ถูกต้องนั้นเป็นหลักในการปฏิบัติ

2. ช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม สังคมใดก็ตามหากมีคนที่ดี ล้วนแต่เป็นคนมีคุณธรรมสูงหรือมีจริยธรรมมาก สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นและเป็น สุข

3. นักธุรกิจจะมีความระมัดระวังตนเอง ในการที่จะต้องประพฤติตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ในการเป็นผู้กระทำแต่ความดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

4. การส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้คนในองค์กร ในสังคม รวมถึงประเทศชาติ ลดการทำผิดทางด้านศีลธรรม ผู้คนลดการทุจริตคดโกง การ เบียดเบียนเอาเปรียบและการทำลายผู้อื่นจะลดน้อยลง ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันจะมี มากขึ้น สังคมจะเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความสุข

5. การพัฒนาจริยธรรมทำให้ความเจริญงอกงามเกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยเฉพาะใน ฐานะที่คนเป็นส่วนประกอบในการเป็นสังคม เป็นผู้ที่จะสร้างความเดือดร้อนหรือความร่มเย็น ให้แก่สังคม ถ้าได้มีการพัฒนาบ่อยๆ และต่อเนื่องเชื่อว่าจะมีผลดีต่อส่วนรวม

ทั้งนี้จริยธรรมจะมีความสำคัญในฐานะที่จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงระดับความเจริญ และความเสื่อมของชุมชน สังคมและประเทศชาติและโดยที่นักธุรกิจหรือนักรัฐประศาสน ศาสตร์มีภาระหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้หาก เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีจริยธรรมก็จะทำให้การบริหารจัดการมีแนวโน้มที่จะง่ายขึ้น มีความ รอบคอบ มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมส่วนรวมซึ่งจะ นำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งและสันติสุขของสังคมและประเทศชาติ

บทสรุป

นักธุรกิจหรือนักรัฐประศาสนศาสตร์ จะมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐ ไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม และบทบาทในฐานะนักปฏิบัติหรือการ จัดทำบริการสาธารณะ ให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความยุติธรรม ความเสมอภาคและพัฒนาคุณภาพ ของการบริการแก่ประชาชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เป็นไปเพื่อ

สอดคล้องตามพันธกิจและผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของรัฐ ซึ่งการจะดำเนินการดังกล่าวให้บรรลุได้ จะต้องพัฒนาคุณภาพของนักรัฐกิจโดยเริ่มจากภายใน ได้แก่การพัฒนาเสริมสร้างความตระหนักรู้และการฝึกฝนอบรมคุณธรรมจริยธรรม ในการเป็นกรอบความประพฤติสำหรับตนเอง ซึ่งได้แก่พฤติกรรมทางจริยธรรมที่ทำให้ตนเองเป็นคนดี มีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือสำหรับบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังต้องมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่จะเสริมสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์ต่อผู้อื่นในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในด้านความมีเมตตาจิต คิดสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มารับบริการโดยเสมอภาคและด้วยความเต็มใจ และประการสุดท้ายนักรัฐกิจจะต้องยึดมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ อีกทั้งจะต้องพัฒนาการบริหารงานภายใต้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะเข้ารับการตรวจสอบ สาธารณะ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐ ภายใต้กรอบและข้อกำหนดตามกฎหมาย เพื่อสร้างประสิทธิภาพของการบริหารงานรัฐกิจ หรือการบริหารงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ รัชสยาพันธ์. (2530). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ประทวน บุญรักษา. (2559). *บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.academia.edu>
- ประวัติ พันผาสุก. (2549). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอจริยพงษ์ คำตัน. (2554). *การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดนครปฐม*. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรพล ทศมาศและคณะ. (2560). *การเขียนบทความวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการตีพิมพ์*. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม 2560-มิถุนายน 2560.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดผลระบบการบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาพร วิชัยรัมย์. (2559). *จริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อัมพร อารังลักษณ์ หทัยชนก ศิริวัฒนกุลและกัลยา แซ่ตั้ง, 2556). *จริยธรรมในการบริหารรัฐกิจในการบริหารการปกครองสาธารณะ (Public Governance) การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Kenaphoom, Sanya. (2014A). “*Research Philosophy: Quantity Quality*” *Journal of Political Science and Law, Rajabhat Kalasin University*, 3 (2), 49-51.
- Kenaphoom, Sanya. (2014B). “*Establish the Research Conceptual Framework in Public Administration by the Rational Conceptual thinking*”. *PhetchabunRajabhat Journal*, 16 (1) : January-June 2014 : 1-19.